

De vele levens van Loods 6

Loods 6 op het KNSM-eiland is meer dan 100 jaar oud. Het gebouw is meerdere malen van bestemming en uiterlijk veranderd maar staat erbij alsof het helemaal nieuw is.

tekst: Guus de Mol
foto: Kees Hoogveen

Toen de KNSM zich in het begin van de twintigste eeuw vestigde op het eiland dat nu haar naam draagt, liet het bedrijf er zes havenloodsen bouwen. Daarvan zijn alleen een stukje van Loods 1 en Loods 6 overgebleven. Aanvankelijk werd Loods 6 gebruikt voor de opslag van goederen als koffie en cacao die werden aangevoerd vanuit Zuid Amerika en het Caribische gebied. Na de Tweede Wereldoorlog kwam een periode van grote bloei voor de KNSM. De wereldhandel en ook het reizigersvervoer groeide onstuimig. In 1953 werd besloten om de bescheiden passagiersvoorzieningen in Loods 6 te vervangen door een riante vertrek- en aankomsthal plus een bagageruimte. Dat moest allemaal klaar zijn in 1956, het jaar waarin de KNSM haar honderdste verjaardag zou vieren. Voor de verbouwing werd de scheepsarchitect Johan van Tienhoven gekozen. Zijn ontwerp had dan ook een sloopstraling. De enorme zaal op de eerste verdieping aan de oostzijde van Loods 6 werd de Kompaszaal genoemd en is nog steeds bekend onder die naam. Hij diende ook voor feesten en partijen van de KNSM.

Concurrentie

De grote bloei van de KNSM stagneerde aan het eind van de jaren zestig. De luchtvaart nam het passagiersvervoer over en

het containervervoer maakte de loodsen op het KNSM-eiland overbodig. Ook voor Loods 6 viel het doek. De Kompaszaal, de enorme bagagehal, de opslagruimtes en de kantoren op de bovenverdieping kwamen leeg te staan.

Derde leven

Kort na het definitieve vertrek van de KNSM van het eiland, rond 1980, begon Loods 6 aan zijn derde leven. De eerste gebouwen op het eiland werden gekraakt. Een deel van Loods 6 werd door de gemeente gebruikt voor de opslag van kunstwerken in het kader van een kunstenaarsregeling, de contraprestatie. Om te voorkomen dat ook deze loods zou worden gekraakt, begon de beheerder ervan, het Havenbedrijf, ruimtes te verhuren aan kunstenaars tegen aantrekkelijke prijzen. De Kompaszaal bleef echter onaangetast. Die werd na enige tijd alsnog gekraakt en in gebruik genomen door een groep bevlogen en in gebruik genomen door een groep bevlogen die de nog geheel intacte Kompaszaal wilde behouden en inrichten als museum.

Kunstenaars en krakers

Het KNSM-eiland veranderde in die jaren snel. Er vestigde zich veel ongeregeld volk. De sfeer veranderde en de kunstenaars voelden zich steeds meer in de verdediging gedrongen. Er werden intussen door de overheid plannen gemaakt voor de bouw van een nieuwe stadswijk op het eiland en de kunstenaars en krakers mengden zich nadrukkelijk in de discussie over die plan-

nen. Ze hadden succes met hun protest tegen de oorspronkelijke opzet die uitging van het dempen van de havenrakken. Ook pleitten ze voor het behoud van een zo groot mogelijk deel van de havenbebouwing en met name voor het behoud van Loods 6.

In 1987 werd de Stichting Kunstwerk Loods 6 opgericht die het pand huurde van de Gemeente Amsterdam. Het doel was een bedrijfsverzamelgebouw voor kunstenaars en creatieve beroepen te vestigen in het gebouw.

Eind jaren tachtig werd het eiland ontruimd en kon begonnen worden aan de volgende verbouwing van Loods 6, ditmaal onder architectuur van Villanova Architecten. De buitengevel werd ingrijpend veranderd, er werd een stuk bijgebouwd aan de westzijde en de grote bagagehal werd ingericht als tentoonstellingsruimte. De beganeerdverdieping werd aan de kant van de KNSM-laan ingericht voor trendy winkels. Aan de noordkant kwamen ateliers voor beeldhouwers, op de bovenverdiepingen ateliers en bedrijfsruimten. Na een aantal schermutselingen kwam ook de Kompaszaal onder de paraplu van de stichting. Het Open Haven Museum was toen al ter ziele. De zaal is nu in gebruik als restaurant. ◀

Wie meer wil weten moet het boekje *De Kompaszaal lezen*. Het is een uitgave van Stichting Kunstwerk Loods 6 en verkrijgbaar bij de boekhandel Van Pampus in Loods 6.